

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Гавриш О.А.

д.т.н., професор НТУУ «КПІ»

Бернага М.А.

студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

У даній статті проаналізовано сучасний стан інноваційно-інвестиційної діяльності України. Визначено основні проблеми інвестиційної активності у виробничій сфері. Запропонована система заходів та пріоритетних напрямів поліпшення стану інвестиційної діяльності українських підприємств в умовах кризи.

In this article the present condition of innovative-investment activity of Ukraine has been analysed. The basic problems of investment activity in industrial sphere has been defined. It was offered the system of actions and priority directions of improvement of the Ukrainian enterprises's investment activity in the conditions of crisis.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційні процеси, принципи державного регулювання інвестиційної діяльності, підприємства виробничої сфери, кризові умови, науково-технічний прогрес.

Вступ. Однією з причин недостатнього економічного зростання України в умовах кризи є практично повна відсутність інноваційно-інвестиційної активності в країні та відсутність покращень інвестиційного клімату. Це зумовлене тим, що інновації, які раніше здійснювалися за рахунок централізованих джерел, звелися до вельми малої величини. Кризовий стан економіки, розлад фінансово-кредитної системи, інфляція, гостра напруженість суспільного життя призводять до прийняття, в першу чергу, заходів тимчасового характеру. Це наслідок ліберально орієнтованої стратегії перетворювань, яка спочатку була направлена на відмову держави від підтримки інвестицій в реальному секторі економіки. Все це дестабілізувало ринок капітальних вкладень і позбавило народне господарство імпульсу для відновлення економічного зростання, вирішення соціальних проблем, що загострилися.

Тому, активізація інноваційно-інвестиційних процесів в Україні є актуальною проблемою сьогодення.

Аналізом інвестиційних процесів у промисловості, дослідженням підходів до формування інноваційної політики держави займаються автори: Бойко Є.І., Войцехівський В.Б., Турко Ф.М., Заєць Л.Н., Собко О.М.

Постановка задачі. Формулювання цілей статті – аналіз стану інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, розгляд проблем і перспектив інноваційних процесів у виробничій сфері, визначення пріоритетних напрямків інноваційно-економічного розвитку країни, розробка кардинальних заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату.

Методологія даної статті базується на використанні економіко-математичних, фінансових підходів та методів в оцінці особливостей інноваційно-інвестиційної діяльності України в умовах кризи.

Результати дослідження. В сучасних умовах, промислово розвинуті країни впроваджують цілеспрямовану інноваційно-інвестиційну стратегію за рахунок: збільшення обсягів виробництва, реалізації і прибутку; підвищення продуктивності праці та прискорення обігу вкладеного капіталу.

Інвестиції, які не мають в собі інноваційної складової, не мають сенсу [1].

Відновлення вітчизняного виробництва неможливе без активного використання нових технологій. Подальший ріст неможливий без інноваційно-інвестиційної діяльності на принципово новій, конкурентній базі.

В умовах фінансової кризи, стало реальністю роздержавлення, формування інноваційного та інвестиційного ринків. Центр ваги у прийнятті рішень перемістився до власників капіталу і товаровиробників. Останні, нажаль, стурбовані виживанням і мало уваги приділяють інвестиціям та нововведенням у виробництві.

Дані Держкомстату України свідчать про те, що обсяги виділених на інноваційний розвиток бюджетних коштів залишились на рівні 2006 року. Частка цього джерела зменшилась проти 2006 року з 1,8 % до 1,3 %. Порівняно з попереднім роком, частка підприємств, що займалися інноваціями, збільшилася лише на 3 відсоткових пункти і склала 14,2 %. Інноваційні витрати зросли на 78 % (до 10 850,9 млн. грн.), а витрати на придбання машин та обладнання, пов'язані з упровадженням інновацій, – удвічі. На 25 % збільшилися витрати на підготовку виробництва для впровадження інновацій та ін. Як і в попередні роки, основним джерелом технологічних інновацій залишились власні кошти підприємств: їх частка склала 74 %. За минулий рік на 1,5 пункти (до 11,5 %) збільшилася частка промислових підприємств, що впроваджували інновації та на 24 % зросла кількість впроваджених нових технологічних процесів. Освоєно виробництво 2 526 нових видів продукції, з яких 881 – нові види техніки [6].

Рівень комерціалізації результатів наукових досліджень залишається все ще низьким, відсутні ефективні зв'язки науки і виробництва, повільно і безсистемно розвивається мережа сучасних інноваційних структур (технопарків, бізнес-інкубаторів, венчурних фондів), інших організацій інноваційної інфраструктури.

Вкрай недостатнім, є рівень маркетингових досліджень, які здійснюються лише на кожному четвертому підприємстві, що займаються інноваційною діяльністю. Не проводяться аукціонні торги інноваційними розробками, відсутні - інноваційні біржі та ефективна реклама.

Досвід економічного розвитку країн світу свідчить, що подолання низької конкурентоспроможності та набуття рівноправної участі вітчизняних виробників в міжнародній кооперації на вигідних умовах може відбуватись при таких граничних значеннях, якщо: частка обробляючої промисловості в загальному обсязі промислової продукції не менша за 70 %, частка машинобудування – 20 %; витрати на НДДКР – 2 % ВВП; експорт наукоємних товарів та послуг - не менше 15 %, продукції машинобудування – 40 %; імпорту – не перевищувати 25 % [7].

Якщо, в промисловості України не буде подолано граничне значення, що є необхідним для підвищення конкурентоспроможності, то це визначатиме подальше виснаження природних ресурсів, погіршення екологічної ситуації, зменшення потреби у висококваліфікованих кадрах та постійного відпливу національних інтелектуальних ресурсів в інші країни світу [3].

Потрібні нові підходи до інноваційно-інвестиційної політики та механізму її реалізації, до розробки форм впливу держави на процеси, які відбуваються в ній. Разом з тим, необхідне створення і послідовна реалізація інноваційно-інвестиційного механізму, який відповідав би новим економічним і соціально-політичним реаліям, забезпечуючи великомасштабний приток капіталу для модернізації виробництва.

Необхідно визначати на державному рівні «проривні» напрями, в яких вітчизняні вчені та виробники мають наукові резерви і розробки, що відповідають міжнародним стандартам й забезпечуватимуть сильні позиції на світових ринках. Вони повинні реалізовуватись шляхом фінансування цільових програм за участю держави; наданням пільгових кредитів; державних закупок; наданням державних гарантій під інвестиції в закупівлю капіталоемного обладнання вітчизняного виробництва [2]. У зв'язку з цим, виникає необхідність забезпечення пріоритетності фінансування фундаментальних досліджень, пошуку додаткових джерел фінансування технологічної модернізації економіки. Одним з реальних шляхів для цього є реформування податкової системи. Нові і розвивати існуючі технологічні парки, вільні економічні зони для інвестицій в модернізацію виробництва є також важливими чинниками залучення фінансів.

Для стабілізації економіки і поліпшення інвестиційного клімату потрібно ухвалення ряду кардинальних заходів:

- створення в країні цивілізованого некримінального ринку і передбаченого законодавством механізму банкрутства;
- радикалізація боротьби зі злочинністю;
- орієнтація податкового законодавства у бік стимулювання виробництва та інвестицій;
- мобілізація вільних коштів підприємств і населення на інвестиційні потреби шляхом підвищення процентних ставок по депозитах і внесках;
- створення системи підтримки та супроводження іноземних інвестицій, яка б поєднувала би в собі широкую і конкурентну мережу державних інститутів, комерційних банків і страхових компаній, а також інформаційних посередницьких центрів, що займаються підбором і замовленням актуальних

для України проектів, пошуком інвесторів зацікавлених в їх реалізації і оперативному оформленні операцій [4].

Державна інноваційна політика повинна стати найважливішим важелем діяльності, спрямованим на виведення економіки України із кризи. Головною метою такої політики є стратегічна орієнтація розвитку виробництва на створення і широке застосування принципово нових машин, матеріалів, комплексних технологічних систем, ефективне освоєння науково-технічних розробок, забезпечення соціально-економічних, організаційних і правових умов для постійного відтворення та ефективного використання науково-технічного потенціалу.

Висновки. Вихід із ситуації, що склалася, неможливий без інноваційно-інвестиційного прориву, оновлення основного капіталу на принципово новій, конкурентоздатній основі. Необхідне широке залучення приватних інвестицій, стимулювання підприємницької діяльності в області інноваційного бізнесу, створення умов для залучення іноземного капіталу в розвиток науково-технічного прогресу. Необхідно створити принципово новий механізм дії держави на процеси, що відбуваються в інноваційно-інвестиційній сфері України. Стратегія стійкого соціально-економічного розвитку може реалізуватися тільки за умови втручання держави в інноваційний процес. Це підтверджує той значний ефект, який досягнутий розвинутими країнами, тому що їх високий економічний потенціал створений завдяки інноваційній спрямованості і науково-технічній стратегії.

Перелік посилань

1. Безчасний Л.К. Інноваційна складова інноваційного розвитку / Безчасний Л.К. – К.: 2000. – 262 с.
 2. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : закон України від 16 січня 2003 року №433-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – Ст. 271.
 3. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К., Семиноженко В.П. – К. : Знання України, 2004. – 338 с.
 4. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання / Лапко О. – К., 1999. – 246 с.
 5. Матросова Л.М. Формування організаційно-економічного механізму управління інноваційними процесами у промисловості / Матросова Л.М. – Луганськ, 2000. – 462 с.
 6. Статистична інформація / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
 7. Цигилик І.І. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник / Цигилик І.І., Кропельницька С.О. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.
-